

GEORG BRANDES
TALER

K

KØBENHAVNS KOMMUNES
BIBLIOTEKER
FAGSALG 6
Kultorvet 2
1175 København K
Tlf. 33 93 80 80

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXX

Tale

(paa Engelsk og Dansk)

Minneapolis, Odin Club, 25. Maj 1914.

Da jeg i Eftermiddags talte i University of Minnesota havde jeg den Glæde at henvende mig til 800 Tilhørere, medens der paa den første halve Snes Rækker af Amfiteatret sad 300 unge hvidklædte og smukke Kvinder, saa det var, som saa jeg ud over et Blomsterbed, bedækket med en Sværm af flagrende, hvide Sommerfugle. Jeg har sjældnere set et skønnere Syn, aldrig et, der var mere opmuntrende for en Taler.

Efter i Middags at have været indbudet til en fortræffelig Lunch paa Radisson Hotel med Byens Mayor Mr. Nyr og efter at have gjort en herlig Køretur langs Minehaha, nydt de mægtige Parkstrækninger og set Egnen, hvor Longfellow lagde Sceneriet til *Hiawatha*, var jeg vel forberedt til at tale for en saa stor og smuk Forsamling som den i Universitetet. Som De véd bedre end jeg, betyder Minehaha *leende Vand* og det er mig faktisk her i Minneapolis og St. Paul som om Land og Vand, Mænd og Kvinder, Amerikanere og Skandinaver smilede mig i Møde. Allerede Skuet af Mississippi har bevæget mit Sind, som i sin Tid det første Skue af Nilen. Universitetets Præsident Dr. George E. Vincent, og dets Professor i Literaturhistorie Dr. Richard Burton har nu først sagt alt det Bedste, de vidste at sige om mig, til de tilstedeværende Skandinaver, saa har en Norsk-Amerikaner, en Svensk-Amerikaner og sluttelig en Dansk-Amerikaner bragt mig de varmeste Velkomsthilsener. Alle disse behersker det engelske Sprog langt bedre end jeg, alle har de havt Tid til forud at overveje de hædrende Ord, de vilde sige mig, medens jeg, der hver Dag er i en forskellig By, hver Nat er paa Rejse, intetsteds er en Time eller blot en halv Time alene, vanskeligt kan samle mig, især naar jeg fornemmer, man med nogen Forventning oppebier det Øjeblik, da jeg rejser mig for at tale.

De véd alle, at med Enighed mellem de tre skandinaviske Nationer staar det i Europa ikke altid godt til. Der har for ikke mange Aar siden været Øjeblikke, hvor de syntes mest tilbøjelige til at kradse Øjnene ud af Hovedet paa hverandre. Her, hvor de Aarsager til Mistemning, der saa hyppigt opstaar i Europa, i de fleste Tilfælde maa siges at være faldne bort, kan Repræsentanter for de tre Folk meget lettere mødes og forene sig med hverandre, og, forsaavidt jeg kan skønne, er det ogsaa paa den store Republiks Grund lykkedes dem at finde hinanden og lægge hver sit Lod i Skandinavernes fælles Vægt-skaal. Vejer vi overfor hened hundrede Miillioner ikke meget hver for sig, saa er der for os des mere Grund til ikke at lade haant om den anseligere Betydning, vi naaer ved at optræde i Enighed og Fællesskab.

Den Enkeltes Liv er jo en flygtig og forbigaaende Fremtoning. Det Land, hvorfra han stammer, varer Aartusinder. Kun ved at udrette noget til Bedste for sit Land og derigennem for Menneskeheden faar den Enkelte en lidt varigere Betydning. Det er blot et spøgefuldt Smigreri, naar man, som Præsident Vincent, siger om en Enkelt: »He is a Dane who is bigger than his country.« Den Enkelte er imorgen forsvunden. En af Talerne anførte nys Longfellows skønne Ord:

Ships that pass in the night
And speak each other in passing,
Only a signal shown, and a distant voice in the darkness;
So, on the ocean of life, we pass, and speak one another,
Only a look and a voice: — then darkness again, and a silence.

Man kan ikke paa smukkere og sandere Maade udtale, hvor flygtig den Enkeltes Opdukken af Livsoceanet er. Et Signal, som følges af Mørke, et Raab af en Røst, som snart derefter for bestandig forstummer.

Vi klamrer os til Minuttet. Tre Gange har jeg talt i Minneapolis idag, Klokken er nu henved otte og Klokken 10,20 gaar mit Tog.

Jeg har engang sammenlignet Livet med et Taarn, som Alle maa bestige. Højest regnet et hundrede Skridt fører derop. Men næsten Ingen naaer paa langt nær saa højt. Det gælder for Enhver, at saasnart han naaer et vist Trin, hvis Tal han ikke forud kender, glider han ud, styrter ned og knuses. At der gives et i Regelen ikke altfor højt Trin, der giver efter under hans Fødder, som var det Lemmen til en Faldgrube, saa han falder og forsvinder, det véd han forud. Han véd kun ikke, hvad Nummer Trinnet har, om det er det tyvende eller det tredsindstyvende eller et andet; men at et af de Trin, han betræder, giver efter med ham, det véd han sikkert.

Man skulde tro, at i en saa truet og usikker Existens de samtidigt Existerende udviklede nogen Medfølelse med hinanden, var hinanden til gensidig Hjælp. For Døden gives der ingen Medicin, men for de tallose Lidelser, Tilværelsen rummer og kan bringe hver Enkelt, gives der Lægedomme og Trøst. Er det saa ikke egnet til at vække Eftertanke, at ikke desmindre gaar største Delen af Individernes som af Nationernes Liv hen med efter bedste Evne at skade og ødelægge hverandre. Som om ikke Døden var det Eneste, hvorpaa man er sikker, søger Staterne ved evindelige Krige at forkorte Liv i Hundredtusindvis. Som om ikke Lidelsen var Livets store Onde, søger de Enkelte at volde hverandre saa mange Ydmygelser, Tilsidesættelser, Nederlag og Kvaler som blot overkommeligt.

Den samme Personlighed, der i visse Livsforhold og visse Timer er en lystig Fætter, en munter Selskabsmand, en elskværdig Spøgefulg, viser sig i andre Situationer som en ubæderlig Concurrent, en lav Bagvasker, en ondskafuld Forfølger, en troløs Ven. Og det samme Menneske, der som Chef i Fred eller Krig ikke er stort andet end en Morder og Bøddel, optræder i et godt Lag, ved et festligt Bord eller

overfor vakre Damer, han vil behage, som fuld af pudsige, lattervæk-kende Indfald, som djærv, men aaben og godmodig, Manden med Hjer-tet paa rette Sted.

Saa sammensat er de Flestes Væsen, at Banditter i Regelen anser sig for ærlige, og Usselrygge for det meste troer sig i deres Ret. Kan vi da undres over, at Mennesker uden ret at vide hvad de gør, øde-lægger det kortvarige Liv for hverandre? Eller over at Folkeslagene gør hverandre Livet surt?

Vær glad ved Deres Lod, at De har slaaet Dem ned i dette store Land, hvor Mulighederne er talløse og Fordommene faa. Her viser Liv og Død sig ikke sjældent i Skikkelse af en Hvirvel og en Malstrøm. Men der er noget, som er værre end at fornemme en Hvirvels Sus om sit Hoved, det er at trædes ihjel af Gæs. Og der er noget, som er værre end at gaa tilbunds i en Malstrøm, det er at ædes op af Utøj. I smaa Lande er der fuldt af politiske Gæs, og i smaa Samfund er der fuldt af journalistisk Utøj. Alt Tungt bliver i store Forhold lettere at bære, og for den, som har Udholdenhed og Held, er der en Mulighed aaben til Rigdom, Ry og Sejr, som lokker alle de ypperste og stær-keste Evner frem i Sjælen.
